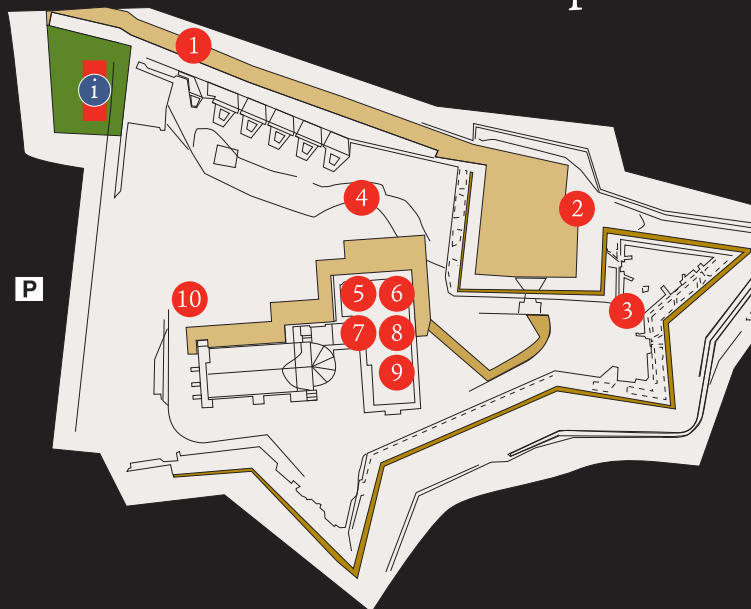

Gardeny

Caminant per la història templera

1 La banda septentrional del conjunt conserva encara un pany de muralla i una torre quadrangular realitzats amb aparell de pedra. Aquests elements formarien part del perímetre murallat que tancava el recinte conventual d'època templera (s. XII-XIV) i després hospitalera (s. XIV-XVI).

2 En aquest espai, la tipologia constructiva de les muralles es caracteritza pels grans baluards atalussats i coronats per troneres. Aquests nous elements conformarien el nou fortí alçat durant les guerres modernes dels segles XVII i XVIII, un fortí que mantindria la seva funció d'avançada de la ciutat fins ben entrat el segle XX.

3 El gran pes que tindria l'artilleria moderna en la nova concepció de la guerra motivà una transformació en la tipologia de les construccions militars dels segles XVII i XVIII. Els murs atalussats i els materials constructius emprats (tàpia i tova) esmorteïen l'impacte de l'artilleria enemiga. En canvi, la disposició de les troneres permetia cobrir l'angle de tir dels canons del fortí.

4 El perímetre de muralles medievals delimitava un ampli recinte que aplegava els principals edificis del convent o casa alçada pels templers; destacaríem l'església de Santa Maria de Gardeny i la Casa, que integrava diversos cossos, com l'espai de magatzem (celler), el d'habitació i la torre de l'homenatge. La tipologia constructiva respon als models de l'arquitectura occitana dels segles XII i XIII.

5 Mina subterrània oberta durant el segle XVIII per comunicar l'espai de magatzem de la torre amb l'antiga cisterna medieval.

6 La planta subterrània conformaria l'antic espai de magatzem o celler de la Casa. L'accés es faria des de l'àmbit més petit adossat a la nau que, fins al segle XVIII, comunicava amb l'exterior. En algun moment, aquest espai menor hauria pogut funcionar de sitja (magatzem de gra) o presó.

7 La torre de l'homenatge conforma l'espai noble del complex. En altres llocs també es qualifica com torre del comanador o del tresor, ja que aquest espai podia haver aplegat, entre altres àmbits, la cambra del comanador, l'arxiu i la "casa de dipòsits". L'accés a l'exterior es feia a través d'una porta que dona a la terrassa d'accés al pati. Per la disposició de les dues finestres originals, aquest espai tindria dues plantes.

8 L'espai d'habitació de la comunitat conforma avui una gran sala que, per les seves dimensions, podria associar-se a l'espai de refector identificat en altres comandes. De fet, aquest espai estava compartimentat en diversos àmbits, com el menjador-refector, la cuina o les cambres dels frares, entre altres. L'accés a l'exterior es feia a través d'una porta que dona a la terrassa d'accés al pati.

9 Tot i que en un primer moment la terrassa hauria pogut presentar una fesomia semblant a la d'avui -un ampli espai obert coronat per un perímetre de merlets defensius-, almenys des del segle XVI, aquesta resta coberta per una teulada que conforma així un espai de golfa amb usos diversos.

Des d'aquest punt més elevat, hom podia albirar les principals propietats que la Casa tenia a les hortes urbanes de Lleida, i més concretament a l'horta més immediata de Rufeà, que conformarien l'anomenada "corda de Gardeny".

10 Documentada ja l'any 1156, l'església de Santa Maria de Gardeny fou alçada sota el patró de l'arquitectura occitana (amb elements tan singulars com el seu absis poligonal) i ampliada durant el segle XIII per convertir-se en un veritable centre devocionari. Destacaríem, per la seva excepcionalitat, les pintures murals de meitat del segle XIII, un dels pocs testimonis a Europa de pintura mural en conjunts templers. Fou l'edifici més afectat per les guerres i va ser utilitzat fins entrat el segle XX com a allotjament una guarnició militar, fet que va suposar una important reforma interior: habilitació d'un forn, divisió del temple en dues plantes...

